

Janusz Smółcha

ORCID: 0000-0003-2633-7093
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Michał Szandula

ORCID: 0000-0003-0685-5440
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Wstęp

Kultura studencka od dawna stanowi istotny element akademickiego dziedzictwa, kształtując tożsamość uczelni oraz integrując kolejne pokolenia żaków. Niniejszy numer otwiera zbiór artykułów związanych z obyczajowością, tradycjami, językiem, twórczością oraz formami zrzeszania się studentów w różnych epokach i środowiskach akademickich. Rozpoczynający tom tekst autorstwa Andrzeja Gielarowskiego wysuwa tezę, iż kultura studencka może być interpretowana w kategoriach teorii rytuałów przejścia, którą wypracował Arnold van Gennep w *Obrzędach przejścia*, a rozwinął, skupiając się na badaniu fazy przejściowej (liminalnej) rytuału, Victor Turner (m.in. w *Procesie rytualnym*). Autor wskazuje na przykłady obrzędowości studenckiej, które można uznać za rytuały przejścia ze względu na występowanie u uczestników tych obrzędów doświadczenia wspólnoty, które Turner opisuje jako doświadczenie *communitas*. Doświadczenie to stanowi istotny element fazy przejściowej (liminalnej) każdego rytuału przejścia.

W kolejnym tekście Anita Kwaśniak poruszyła zagadnienie otrzęsin, które stanowiły istotny element kultury uniwersyteckiej w epoce staropolskiej. Przedstawiła w nim genezę tego zwyczaju oraz przeprowadziła analizę wątku otrzęsin w literaturze pięknej – *Zygmuntowskich czasach* Józefa Ignacego Kraszewskiego oraz *Pierścieniu z szafirem* Włodzimierza

Barta, skupiając się przy tym na średniowiecznym i wczesnonowożytnym Krakowie jako kluczowym mieście uniwersyteckim tego czasu.

Patrycja Szczurek w swoim artykule opisała wydarzenie artystyczne pod nazwą „Otrzęsiny”, które odbyło się w czerwcu 1935 r. w Krakowie z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Akademickiej. W tekście ukazane zostały przyczyny ich organizacji oraz poczynione przygotowania, ponadto przeprowadzono studium nad aspektami artystycznymi i technicznymi tego przedsięwzięcia.

Klaudia Rams w następnym tekście przybliżyła turystyczną aktywność członków Akademickiego Klubu Włóczęgów Wileńskiej, którą opisano w treści wybranych numerów czasopisma „Włóczęga” (1932–1936). Autorka ukazała również wpływ tego organu wydawniczego na zachowanie przykładów niematerialnego dziedzictwa kultury akademickiej.

Tekst Pawła Jakubca obejmuje materiały źródłowe z kronik domów studenckich Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej z lat 60. i 70. XX wieku. Autor wskazuje na ich potencjał w rekonstrukcji oraz pogłębianiu wiedzy na temat grup artystycznych, zespołów, miejsc, zjawisk, obejmujących zagadnienia kultury studenckiej. W niniejszym numerze znalazły się też artykuły obrazujące fenomen kultury studenckiej przejawiającej się w różnych ośrodkach akademickich w okresie PRL.

Artykuł Izabeli Swobody jest wynikiem rekonesansu badawczego, mającego na celu rozpoznanie studenckiej aktywności klubowej w regionie śląsko-dąbrowskim – identyfikacji klubów, czasu i miejsca w jakim działały, i ich najważniejszych obszarów aktywności, niekiedy również ludzi z nimi związanych.

Kolejny tekst, autorstwa Michała Szandudy, przedstawia genezę i działalność Studenckiego Ośrodka Działań Kulturalnych „Limes” w kontekście rozwoju kulturalnego siedleckich żaków w latach 1977–1995. Autor szukał odpowiedzi na następujące pytania badawcze: jakie inicjatywy i grupy twórcze zapisały się na kartach historii studenckiego ruchu kulturalnego oraz jaka była kulturotwórcza rola klubu w środowisku akademickim i zewnętrznym? Każdy z tych problemów badawczych może stanowić podstawę do głębszej analizy, umożliwiającej zrozumienie roli Ośrodka Działań Kulturalnych „Limes” w kontekście życia akademickiego i kulturalnego społeczności akademickiej Uniwersytetu w Siedlcach, a nawet miasta i całego regionu.

Artykuł Jacka Drażkiewicza jest próbą ukazania czterdziestu pięciu lat Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego „Limesu” na siedleckiej uczelni. To historia nie tylko studenckiej twórczości, lecz także konsekwentnie budowanej tradycji literackiej w Siedlcach.

Z kolei Beata Wałęciuk-Dejneka analizuje kulturę studencką jako przestrzeń twórczą, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych form literackiej ekspresji młodzieży akademickiej związanej z siedlecką uczelnią. Celem opracowania było ukazanie, w jaki sposób studenci wykorzystują literaturę – poezję, prozę, dramat oraz formy cyfrowe – do wyrażania własnych doświadczeń, emocji i refleksji nad światem. W artykule analizuje i interpretuje zjawiska życia literackiego w środowisku akademickim, w tym działalność kół naukowych, konkursów i publikacji studenckich. Zwraca również uwagę na rolę nowych mediów i intermedialności, które poszerzają tradycyjne granice ekspresji literackiej.

Tę część numeru zamyka artykuł Pauliny Politowskiej oraz Patryka Tomaszewskiego, którzy podejmują temat kultury studenckiej, analizując jej przejawy na przykładzie juwenaliów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z ostatnich 25 lat. Analiza podjęta przez Autorów objęła m.in. kwestie organizacyjne, liczbę uczestników, rolę wolontariuszy czy źródła finansowania.

Dział Varia otwiera tekst Stanisława Cieślaka SJ poświęcony działalności wydawniczej jezuitów polskich od kasaty Towarzystwa Jezusowego w 1773 r. do roku 1872. Autor ukazuje, w jaki sposób jezuiti mimo rozwiązania zakonu oraz licznych ograniczeń politycznych kontynuowali działalność piśmienniczą, szczególnie na ziemiach pozostających pod panowaniem rosyjskim. Artykuł przedstawia ich wkład w życie religijne i kulturalne oraz proces odbudowy aktywności wydawniczej po przywróceniu Towarzystwa Jezusowego. Szczególne znaczenie przypisano rozpoczęciu wydawania w 1872 r. czasopisma „Intencje Apostolstwa Serca Jezusowego”, które dało początek Wydawnictwu Apostolstwa Modlitwy.

Kolejny artykuł, autorstwa Anny Marii Staniewskiej, poświęcony został wizerunkowi idealnego dyplomaty w pismach Andrzeja Maksymiliana Fredry. Na podstawie traktatów politycznych, poradników oraz pism parenetycznych siedemnastowiecznego autora zrekonstruowano wzorzec pośła, obejmujący zarówno wymagania dotyczące pochodzenia, wykształcenia i kompetencji zawodowych, jak również cechy moralne, obywatelskie i religijne. Analiza ukazuje, że w ujęciu Fredry skuteczny dyplomata powinien łączyć profesjonalizm, roztropność i lojalność wobec państwa z głębokim zakorzeniem w wartościach chrześcijańskich oraz troską o dobro wspólne.

Anna Grzywa przedstawia w swoim tekście analizę poglądów Jana Chryzostoma i Ambrożego z Mediolanu na temat zadań małżeństwa w świetle biblijnego nakazu „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się” (Rdz 1,28). Autorka, odwołując się do wybranych pism obu ojców Kościoła oraz osadzając ich refleksję w realiach społecznych i prawnych

późnego antyku, ukazuje podobieństwa i różnice w rozumieniu chrześcijańskiego związku małżeńskiego. Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że dla obu autorów zasadniczymi celami małżeństwa pozostawały prokreacja oraz zachowanie czystości, postrzegane jako realizacja Bożego zamysłu wobec człowieka.

Teresa Grabińska podejmuje problem godności ludzkiej w kontekście transhumanizmu i rozwijanych przez niego projektów technologicznego ulepszania człowieka. Analizując poglądy czołowych przedstawicieli tego nurtu z perspektywy godności ontycznej, społecznej i psychologicznej, autorka wskazuje, że transhumanizm koncentruje się niemal wyłącznie na jej wymiarze psychologicznym, pomijając pozostałe aspekty. Przeprowadzone rozważania prowadzą do wniosku, że dominujący nurt transhumanizmu, oparty na skrajnym naturalizmie i utylitarnym wartościowaniu istot technologicznie wzmocnionych, nie dostarcza satysfakcjonującego rozwiązania problemu godności transcłowieka.

Dział *Varia* zamyka artykuł Przemysława Załuski poświęcony krytycznej analizie korporacjonizmu katolickiego. Autor poddaje ocenie tezę utożsamiającą korporacjonizm z katolicką wizją ładu gospodarczego, wskazując na jej słabe strony zarówno w świetle katolickiej nauki społecznej, jak i dorobku myśli katolickiej. W przeprowadzonych rozważaniach korporacjonizm ukazany został przede wszystkim jako projekt społeczno-polityczny, obciążony licznymi sprzecznościami i ograniczeniami praktycznymi. Załuska zwraca również uwagę, że niepowodzenie tej koncepcji przyczyniło się do osłabienia wpływu katolickiej refleksji na debatę gospodarczą i stopniowej akceptacji liberalnego modelu ekonomicznego.

W części recenzyjnej zamieszczono omówienie książki Andrzeja Kapusty *Filozofia jako terapia. Badania nad doświadczeniem transformacji*, przygotowane przez Józefa Bremera. Recenzent przedstawia główne założenia interdyscyplinarnej filozofii transformacji rozwijanej przez autora, łączącej perspektywy filozoficzne, psychologiczne i terapeutyczne. Zwraca również uwagę na nowatorskie ujęcie człowieka jako *homo transformans* oraz na znaczenie doświadczeń granicznych i procesów przemiany w kształtowaniu ludzkiej tożsamości.

Ostatnim tekstem w prezentowanym tomie jest recenzja autorstwa Janusza Mierzwy poświęcona publikacji *Ekonomia międzynarodowa* pod redakcją Wita Pasierbka i Krzysztofa Wacha. Recenzent przedstawia strukturę i główne zagadnienia omawiane w tym tomie serii *Słowniki Społeczne*, obejmujące problematykę handlu międzynarodowego, przepływu kapitału, finansów oraz procesów globalizacyjnych. Zwraca

również uwagę na walory dydaktyczne publikacji oraz jej znaczenie jako kompendium wiedzy o współczesnych międzynarodowych stosunkach gospodarczych.

Zapraszamy do lektury
Janusz Smołucha, Michał Szandula

